

RAAP-NOTITIE 1588

Plangebied Breedeweg te Breedeweg

Gemeente Groesbeek

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Jansen Bouwontwikkeling BV

Titel: Plangebied Breedeweg, gemeente Groesbeek; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2006

Auteur: *drs. A.M.V. Meij*

Projectcode: GRBW

Bestandsnaam: NO1588-GRBW.doc

Projectleider: drs. A.M.V. Meij

Projectmedewerker: L.M. Flokstra

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 16303

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Jansen Bouwontwikkeling BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 10 maart 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw in plangebied Breedeweg te Breedeweg in de gemeente Groesbeek. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het veldonderzoek is door middel van 12 boringen één archeologische vindplaats aangetroffen in het plangebied. Hier zijn in 11 boringen archeologische indicatoren waargenomen (tussen ca. 40 en 85 cm -Mv) in eolische afzettingen waarin zich een bodem heeft ontwikkeld. Het betreft waarschijnlijk een nederzettingsterrein van minimaal 1,2 ha (grootte plangebied). Mogelijk gaat het onder andere om een huisplaats uit de periode IJzertijd. De gaafheid en conservering van de vindplaats lijken goed te zijn. Om de vindplaats te behouden dient planaanpassing of -inpassing plaats te vinden. Behoud van de archeologische vindplaats bij een niet-aangepaste uitvoering van de huidige plannen is, gezien de geringe diepteligging en de kwetsbaarheid van de archeologische resten, niet mogelijk.

Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, is het wenselijk zo snel mogelijk een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven uit te laten voeren.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Jansen Bouwontwikkeling BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 10 maart 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw in plangebied Breedeweg in de gemeente Groesbeek. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 1,2 ha) ligt ten zuidoosten van de bebouwde kom van Breedeweg, ten zuidoosten van de St. Antoniusweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 46B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 193.400/418.850. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Groesbeek, sectie Q, nummer 190. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998).

RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd (in de loop van 2006 gaat de ROB op in de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg [RACM]).

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt in het bekken van Kranenburg, ten oosten van de stuwwal van Nijmegen die is ontstaan door de stuwende werking van het ijs gedurende het Saalien. Nadat het ijs was gesmolten, werd het hierdoor uitgeschuurde tongbekken (bekken van Kranenburg) gedeeltelijk opgevuld met fluvioglaciale afzettingen die werden aangevoerd met smeltwater afkomstig van de stuwwal (Stiboka/RGD, 1988).

Tijdens het Midden Weichselien vond op zeer grote schaal winderosie plaats en werden in het bekken van Kranenburg eolische sedimenten afgezet. Deze sedimenten liggen als een dek over grote delen van het plangebied en kunnen als zandige löss of als lössleem worden aangemerkt.

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit dikke lössleemgronden, leemhoudende zandgronden en zandgronden met een dik landbouwdek (Willemse, 2004).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. De omgeving van het plangebied (straal 1000 m) wordt gekenmerkt door meerdere archeologische vindplaatsen. Deze hebben onder andere betrekking op terreinen van hoge archeologische waarde en worden gekenmerkt door sporen van bewoning

uit de IJzertijd (monumentnummers 1998 en 1999). Deze vallen buiten het kaartbeeld van figuur 1.

Circa 300 m ten noorden van het plangebied heeft RAAP in 2006 een archeologische opgraving uitgevoerd aan de Parachutistenstraat (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code 15296). Hier is onder andere een nederzettingsterrein uit de IJzertijd tot en met Romeinse tijd aangetroffen.

Archeologische verwachting

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor sporen van bewoning uit alle archeologische perioden. Deze verwachting is gebaseerd op bekende geo(morfo)logische en archeologische gegevens alsmede de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Groesbeek (Willemse, 2004).

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn ten behoeve van de kartering 10 boringen en 2 controleboringen (boringen 11 en 12) verricht. De 10 boringen zijn verricht in een grid van 40 bij 50 m in vier noordoost-zuidwest georiënteerde raaien (figuur 1). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit alle archeologische perioden. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De geologische opbouw van het plangebied wordt gekenmerkt door siltige en fijnzandige, eolische afzettingen. In de top van deze afzettingen heeft zich een (deels) intacte bodem ontwikkeld. De top van de bodem bestaat uit een grindrijke bouwvoor met een gemiddelde dikte van 30 cm.

Direct onder de bouwvoor is een zandige menglaag waargenomen. Deze menglaag gaat op een gemiddelde diepte van 45 cm -Mv over in een bruine B-horizont. Op circa 65 cm -Mv gaat de B-horizont over in een B/C-horizont. Deze gaat op een gemiddelde diepte van 85 cm -Mv over in een C-horizont bestaande uit lichtgeelgrijze, fijnzandige leemafzettingen (löss).

Boringen 2 en 12 (controleboring) vertonen een afwijkende profielopbouw. Bij deze boringen gaat de menglaag niet over in een bruine B-horizont maar in grijs zand met houtskooldeeltjes.

Dit grijze zand gaat op 105 cm -Mv over in de natuurlijke C-horizont. Mogelijk zijn deze boringen in een grondspoor gezet (zie § 3.2: Archeologie).

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 11 van de 12 boringen archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 1).

<i>Boring</i>	<i>indicatoren</i>	<i>diepte in cm -Mv</i>
1	aardewerk	0-30
1	houtskool	55-65
2	houtskool	55-105
2	verbrande leem	55-65
3	houtskool	85
4	aardewerk	70
5	houtskool, aardewerk	60-85
7	houtskool, verbrande leem	65
8	houtskool	40-85
	verbrande leem	40-45
9	houtskool	40 en 65
10	aardewerk	0-30
10	houtskool	45-85
11	vuursteen	80
12	houtskool	55-105
12	verbrande leem	55-65

De meeste archeologische indicatoren zijn aangetroffen in de top van de eolische afzettingen, in een laag fijnzandige leem waarin zich een B-horizont heeft ontwikkeld. Op grond van uiterlijke kenmerken van de aangetroffen fragmenten handgevormd aardewerk lijkt het te gaan om een nederzettingsterrein uit de IJzertijd (vindplaats 1). Mogelijk bevinden zich in dit terrein ook sporen uit vroegere en latere perioden. Het vuursteen dat is aangetroffen in boring 11 (controleboring) betreft een afslag, mogelijk daterend uit het Mesolithicum-Neolithicum. Er zijn op vindplaats 1 geen recente bodemverstoringen dieper dan de bouwvoor aangetroffen.

De archeologische indicatoren zijn vrij gelijkmatig verspreid over het plangebied aangetroffen. Het is derhalve niet mogelijk de vindplaats op basis van de boringen te begrenzen binnen het plangebied. De vermoedelijk aanwezige archeologische grondsporen bevinden zich op een gemiddelde diepte van (af) circa 70 cm onder het huidige maaiveld.

Vindplaats 1 - RAAP-objectnummer: GRBW-01

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 16303

Coördinaten: 193.400/418.850; **Kaartblad:** 46B

Gemeente: Groesbeek; **Toponiem:** St. Antoniusweg

Maaiveld: grasland

Geomorfologie: dekzanden

Hoogte maaiveld t.o.v. NAP: circa 23,00 m +NAP

Complextype: nederzetting

Datering: IJzertijd

Vondsten: uitsluitend vondsten uit boringen: aardewerk (handgevormd), vuursteen, verbrande leem en houtskool

Diepteligging archeologische laag/vondsten: ca. 40-85 cm -Mv

Globale omvang vindplaats: minimaal 1,2 ha (grootte plangebied)

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In overeenstemming met de hoge archeologische verwachting is in het plangebied tijdens het inventariserend veldonderzoek één archeologische vindplaats (uit de IJzertijd) aangetroffen.

De vindplaats heeft waarschijnlijk een omvang die groter is dan het plangebied. Vermoedelijk betreft het een nederzettingsterrein. Aangezien op de vindplaats geen recente bodemverstoringen dieper dan de bouwvoor zijn waargenomen en er (deels) intacte B-horizonten zijn aangetroffen, lijken de gaafheid en conservering van de vindplaats goed te zijn. De kans dat in het plangebied intacte archeologische grondsporen aanwezig zijn, wordt zeer groot geacht.

4.2 Aanbevelingen

De waarde van de vindplaats en daarmee de behoudenswaardigheid ervan dienen door middel van een proefsleuvenonderzoek vastgesteld te worden, tenzij gegarandeerd kan worden dat de bodem vanaf circa 50 cm (70 cm -Mv minus 20 cm buffer/marge) onder het huidige maaiveld ongestoord blijft en (duurzaam) behoud een reële optie is.

Indien besloten wordt dat de vindplaats niet (geheel) behouden kan worden, is het wenselijk zo snel mogelijk een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven uit te laten voeren. Dit om in een vroeg stadium over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag (gemeente Groesbeek) een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaats.

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Hoegen, R.D., 2005. Plangebied Parachutistenstraat te Breedeweg, gemeente Groesbeek; archeologisch vooronderzoek: een proefsleuvenonderzoek. *RAAP-rapport 1237*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stiboka/RGD, 1988. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 46 Gennep*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.

Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Willemse, N.W., 2004. Gemeente Groesbeek: een archeologische beleidsadvieskaart. *RAAP-rapport 1007*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvE	Programma van Eisen
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

eolisch	Door de wind gevormd, afgezet.
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet.
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een hoog siltgehalte (bodemdeeltjes tussen 0,002 en 0,05 mm).
löss	Eolische (= wind-)afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 Fm.
Saalien	Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.
silt	Gronddeeltjes groter dan of gelijk aan 2 µm en kleiner dan 63 µm.
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.

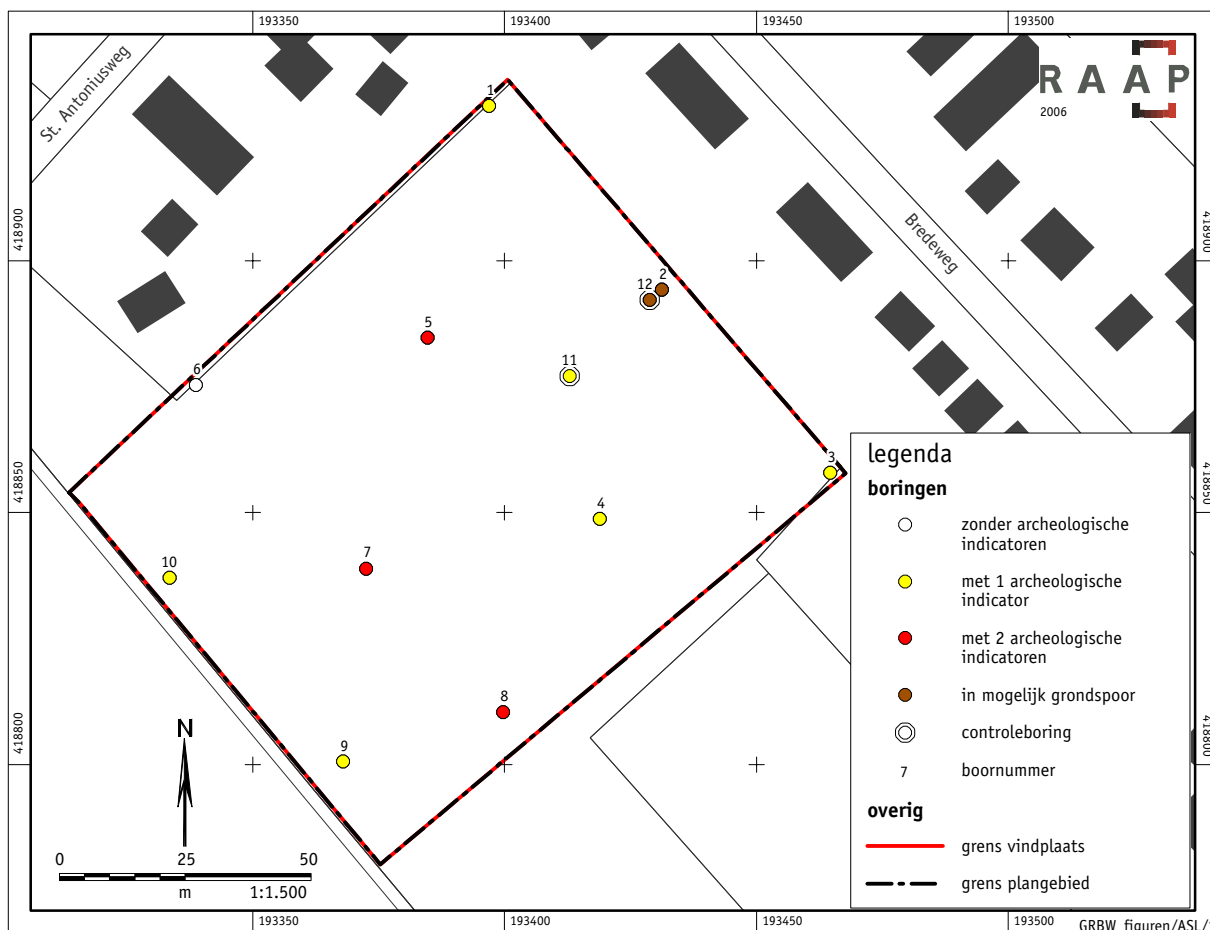
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.